

TILSYNSRAPPORT

Fylkeskommunens ansvar for
godkjenning, oppfølging og rettleiing
av lærebedrifter

Hordaland fylkeskommune

15. desember 2017

Innhold

1. Innleiing	4
2. Om tilsynet	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen som ansvarleg for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedriftene	4
2.2 Tema for tilsyn	4
2.3 Om gjennomføringa av tilsynet	5
3. Forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lovkrava blir etterlevde	5
3.1 Rettslege krav	5
4. Godkjenning av lærebedrifter	6
4.1 Behandling av søknader om godkjenning	6
4.1.1 Rettslege krav	6
4.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	7
4.1.3 Fylkesmannens konklusjon	12
4.2 Tap av godkjenning	12
4.2.1 Rettslege krav	12
4.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	13
4.2.3 Fylkesmannens konklusjon	14
4.3 Saksbehandling	14
4.3.1 Rettslege krav	14
4.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	15
4.3.3 Fylkesmannens konklusjon	17
5. Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter	18
5.1 Oppfølging og rettleiing	18
5.1.1 Rettslege krav	18
5.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	18
5.1.3 Fylkesmannens konklusjon	21
5.2 Utarbeiding av interne planar for opplæringa	21
5.2.1 Rettslege krav	21
5.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	21
5.2.3 Fylkesmannens konklusjon	22
5.3 Halvårsvurdering	22
5.3.1 Rettslege krav	22
5.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	23
5.3.3 Fylkesmannens konklusjon	24
5.4 Intern kvalitetssikring hos lærebedrifter	24
5.4.1 Rettslege krav	24

5.4.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	24
5.4.3 Fylkesmannens konklusjon	25
5.5 Rapportering til fylkeskommunen	25
5.5.1 Rettslege krav	25
5.5.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	25
5.5.3 Fylkesmannens konklusjon	26
6. Frist for retting av regelverksbrot	26
6.1 Godkjenning av lærebedrifter	26
6.2 Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter	26
Vedlegg 1: Dokumentasjonsgrunnlaget	28

1. Innleiing

Fylkesmannen har i perioden frå 13. juni 2017 til dags dato gjennomført tilsyn med Hordaland fylkeskommune sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

Det er fylkeskommunen som har det overordna ansvaret for at krava i opplæringslova blir etterlevde, jf. opplæringslova § 13-10 første ledd. Hordaland fylkeskommunen er derfor adressat for tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekt brot på regelverket. Hordaland fylkeskommune får i denne rapporten frist til **2. mars 2018** til å rette brot på regelverket.

2. Om tilsynet

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen som ansvarleg for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedriftene

Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 14-1 første ledd. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er tilsyn med det lovpålagde, jf. kommunelova § 60 b. Fylkesmannens tilsyn er utøving av myndighet og skjer i samsvar med reglane for dette i forvaltningsretten.

I dei tilfella der Fylkesmannen konkluderer med at eit rettsleg krav ikkje er oppfylt, blir dette sett på som brot på regelverket, uavhengig av om det er opplæringslova eller forskrifter fastsett i medhald av denne lova som er brotne.

2.2 Tema for tilsyn

Tema for tilsynet er fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

Tilsynet har som formål å kontrollere om fylkeskommunen

- a. Har eit forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lærebedrifter
 - Blir godkjent i samsvar med opplæringslova §§ 4-3 og forskrifta §§ 11-1 og 11-5.
 - Mottar rettleiing og oppfølging i samsvar med opplæringslova §§ 4-3 og 4-8
 - Utviklar interne planer for opplæringa, jf. opplæringslova § 4-4
 - Gjennomfører halvårsvurdering, jf. forskrifta §§ 3-11 og 3-14
 - Har intern kvalitetssikring, jf. opplæringslova § 4-7
- b. Oppfyller krava i opplæringslova og forskriftene når det gjeld
 - Godkjenning av lærebedrifter, jf. opplæringslova §§ 4-3 og forskrifta §§ 11-1 og 11-5.
 - Rettleiing og oppfølging av lærebedrifter, jf. opplæringslova §§ 4-3 og 4-8.

Det overordna målet med tilsynet er at det skal føre til ei styrking av fylkeskommunen sitt arbeid med godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

At fag- og yrkesopplæringa har høg kvalitet, er avgjerande for å kunne tilfredsstillе arbeidslivet sitt behov for dyktige fagarbeidarar. Opplæringa skal også ivareta den enkelte sin rett til ei opplæring som er i samsvar med føresegnene i lov og forskrift. God

oppfølging frå myndigheitene si side er viktig for å sikre at opplæringa i bedrift er i tråd med krava i lov og forskrift.

Fylkeskommunen har ansvaret for at den individuelle retten til vidaregåande opplæring blir oppfylt, og er dermed også ansvarleg for fag- og yrkesopplæringa i fylket. Kunnskapsdepartementet har det overordna ansvaret for å sikre at nasjonale mål på opplæringsområdet blir nådd. I dette ligg også eit ansvar for utvikling og bruk av verkemidlar som bidrar til å sikre kvaliteten på opplæringa. Oppfølgings- og koordineringsansvaret for sentrale delar av den statlege verkemiddelbruken er lagt til Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen skal gjennom tilsyn og rettleiing følgje opp og medverke til at den nasjonale politikken på opplæringsområdet blir gjennomført regionalt og lokalt.

Fagopplæring i bedrift skjer i godkjente lærebedrifter. Dette kan vere enkeltstående bedrifter, eller det kan vere opplæringskontor eller opplæringsring, der fleire bedrifter tar på seg opplæringsansvar i fellesskap. Lærebedriftene plikter å legge produksjonen og opplæringa til rette slik at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar kan nå måla i læreplanane eller i den individuelle opplæringsplanen. Opplæringslova krev at lærebedriftene rapporterer årleg til fylkeskommunane om opplæringa.

Godkjenning, rettleiing og oppfølging av lærebedrifter er oppgåver som fylkeskommunen ikkje kan delegere til lærebedrifta, inkludert opplæringskontor godkjent som lærebedrift. Fylkeskommunen si plikt til å godkjenne, rettleie og følgje opp lærebedrifter for å sjå til at lærebedriftene oppfyller pliktene sine er ein del av det overordna ansvaret fylkeskommunen har for å sikre at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar mottar den opplæringa dei skal ha.

2.3 Om gjennomføringa av tilsynet

Tilsynet med Hordaland fylkeskommune blei opna gjennom brev av 13. juni 2017. Fylkeskommunen har lagt fram dokumentasjon for Fylkesmannen med heimel i kommunelova § 60 c. Det blei gjennomført intervju med utvalde personar i opplæringsavdelinga i veke 42 i 2017.

Fylkesmannen sende førebels tilsynsrapport til dykk 24. november 2017. Der presenterte vi våre førebelse vurderingar og konklusjonar. Fylkeskommunen har kommentert innhaldet i den førebelse rapporten innan fristen 8. desember 2017. I tilbakemeldinga skreiv fylkeskommunen at dei ikkje hadde kommentarar til dei moglege pålegga.

Fylkesmannens vurderingar og konklusjonar er basert på skriftleg eigenvurdering frå fylkeskommunen, annan skriftleg dokumentasjon og opplysningar frå intervju, sjå vedlegg 1.

3. Forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lovkrava blir etterlevde

3.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for å vurdere om krava i opplæringslova med forskrift blir oppfylte. Vidare skal fylkeskommunen ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane. Dette følgjer av opplæringslova § 13-10.

Utforminga og omfanget av systemet kan fylkeskommunen bestemme på bakgrunn av lokale forhold, eigne risikovurderingar og organiseringa av fylkeskommunen. For at eit system skal vere forsvarleg, må det vere eigna til å avdekkje forhold som er i strid med lov og forskrift. Systemet må òg sikre at det blir sett i gang tiltak som er tilstrekkelege til å rette opp i slike forhold.

Fylkeskommunen må ha innarbeidde rutinar for arbeidet med godkjenning, rettleiing og oppfølging av lærebedrifter, og for å sjå til at lærebedriftene følgjer lovkrava. Rutinar er i dette tilsynet definert som skriftleg dokumenterte prosedyrar eller framgangsmåtar. Med at rutinane skal vere innarbeidde, meiner vi at dei skal vere systematisk brukt over tid i fylkeskommunen sitt daglege virke. Det betyr at rutinane blir følgt i praksis.

Ein føresetnad for å kunne vurdere om praksis er i samsvar med lov og forskrift, er at organisasjonen har tilstrekkeleg kunnskap om innhald og krav i gjeldande regelverk. Fylkeskommunen sitt system må derfor sikre at alle som har oppgåver knytte til godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter, har tilstrekkeleg kunnskap om krava i opplæringslova §§ 4-3, 4-4 4-7 og 4-8 og forskrift til opplæringslova §§ 3-11, 3-14, 11-1 og 11-5.

Det er ein føresetnad for å kunne vurdere om praksis er i samsvar med krava i lovverket at fylkeskommunen har nødvendig kunnskap om kva som faktisk skjer i lærebedriftene. Fylkeskommunen sitt system må følgeleg innehalde rutinar for å kartleggje og innhente nødvendig kunnskap om korleis føresegnene om godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter faktisk blir følgt opp av dei i organisasjonen som arbeider med området, og i den enkelte lærebedrifta.

Det skal vidare liggje føre rutinar for å vurdere om den informasjonen som blir henta inn om praksis er i samsvar med krava i lovverket. Fylkeskommunen sitt system må derfor innehalde rutinar som sikrar at fylkeskommunen vurderer om føresegnene om godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter blir følgt.

Fylkeskommunen sitt system må også sikre at det blir sett inn nødvendige tiltak dersom det blir avdekka at ulike forhold knytte til godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrift ikkje er i tråd med krava i opplæringslova og med tilhøyrande forskrift. Forhold som er lovstridige skal rettast så raskt som mogleg.

4. Godkjenning av lærebedrifter

4.1 Behandling av søknader om godkjenning

4.1.1 Rettslege krav

Bedrifter som tar på seg opplæring av ein eller fleire lærlingar, praksisbrevkandidatar eller lære kandidatatar må vere godkjente av fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 4-3 første ledd. Fylkeskommunen i det fylket der lærebedrifta er lokalisert, gir godkjenning for kvart enkelt fag som lærebedrifta skal kunne ha lærling, praksisbrevkandidat eller lære kandidat i, jf. forskrift til opplæringslova § 11-1. Formålet er å sikre at bedrifta har nødvendig kvalitet og kompetanse, slik at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar får opplæring i samsvar med krava i regelverket og kompetansemåla i læreplanen.

Som lærebedrift kan fylkeskommunen godkjenne private og offentlege verksemder og organ for samarbeid som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor

eller opplæringsring), jf. § 4-3 første ledd. For at eit opplæringskontor eller ein opplæringsring skal bli godkjend som lærebedrift, må dei enkelte bedriftene som inngår i kontoret eller ringen, vere godkjende av fylkeskommunen, jf. § 4-3 andre ledd.

Skjer det endringar i samansetninga av eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, skal kontoret eller ringen melde frå til fylkeskommunen. Fylkeskommunen pliktar da å vurdere godkjenninga på nytt, jf. § 4-3 andre ledd. Vidare må lærebedrifta ha ny godkjenning dersom det er gått meir enn to år frå siste avsluttande lærekontrakt eller opplæringskontrakt, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter. Fylkeskommunen må også kontrollere at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Lærebedrifta må vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen kan treffe vedtak om godkjenning, jf. §§ 4-3 første ledd og 4-8 andre ledd. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, i tillegg til å vurdere bedrifta opp mot dei andre vilkåra i lova. Yrkesopplæringsnemnda kan gi fylkeskommunen fullmakt til å gjere den faglege vurderinga av bedrifta, men det føreset ein gyldig delegasjon, jf. opplæringslova § 12-4 siste ledd.

Ei lærebedrift må kunne gi opplæring som tilfredsstillar krava i forskrift til opplæringslova § 3-4 om innhaldet i opplæringa, jf. opplæringslova § 4-3 tredje ledd. Lærebedrifta må vere ei slik verksemd og ha eit slikt utstyr at ho kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. Lærlingane må også delta i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen, jf. opplæringslova § 4-4.

Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at krava i opplæringslova med forskrifter blir oppfylt. Kvar enkelt bedrift skal ha ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane jf. opplæringslova § 4-3 tredje ledd. Det føreset at instruktøren er fagleg kvalifisert til å utføre pliktene sine, men det er ikkje lovfesta eit krav til kompetanse.

Der lærebedrifta er eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, må det dokumenterast at bedriftene som inngår i opplæringskontoret eller ringen *saml*a tilfredsstillar krava til innhaldet i opplæringa. Kontoret skal ha føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring. Tilsvarende må samarbeidande lærebedrifter (opplæringsring) dokumentere at dei til saman tilfredsstillar krava til innhald i opplæringa. Samarbeidande lærebedrifter skal også ha føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte lærebedrift skal gi av opplæring.

4.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter?

Fylkeskommunen har lagt fram ein skriftleg prosedyre for godkjenning av lærebedrifter. Dokumentet er revidert 19.07.2017. Prosedyren viser til opplæringslova § 4-3 og til forskrifta § 11-1. I tillegg til den skriftlege prosedyren, er det lagt fram diverse

brevmalar som blir brukt i arbeidet med godkjenning. Fylkesmannen har også henta inn fem døme på godkjenningsbrev.

Fylkeskommunen har i eigenvurderinga si vist til at den har ein skriftleg rutine som blir brukt av alle saksbehandlarane. Fylkeskommunen viser også til nettsida «Bli lærebedrift», der det er gjort greie for lovkrava og korleis ein skal gå fram når bedrifter ønskjer å søke.

Intervjua viste at dei skriftlege rutinane og prosedyrane for godkjenning av lærebedrift er kjent og blir i all hovudsak brukt av saksbehandlarane i fylkeskommunen, men det kom også fram at kvar saksbehandlar må gjere individuelle faglege vurderingar.

Saksbehandlarane er kjente med og bruker dei ulke malane som er utvikla. Malar for brev er lagra på eige område, og det sikrar at ein alltid bruker det sist oppdaterte. Det gjekk vidare fram at saksbehandlarane sjekkar om det manglar opplysningar som skal liggje ved søknaden, og purrar opp bedrifter som ikkje har nødvendig dokumentasjon.

Fylkeskommunen stiller også som krav at ein representant for bedrifta må gjennomgå eit elektronisk introduksjonskurs for nye lærebedrifter eller kome på eit informasjonsmøte om lærlingordninga. Dette er ein føresetnad for at lærebedrifta skal bli godkjent, og kursbevis må leggjast ved søknaden.

Gjennom intervju blei det opplyst at ein følgjer same prosedyre for bedrifter som søker om ny godkjenning dersom det er gått meir enn to år frå siste avsluttande lærekontrakt eller opplæringskontrakt, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5.

Det blei opplyst i intervjua at bedrifta som regel sendte ny søknad, men det kom også fram at det hender at opplysningane i Vigo ikkje er oppdaterte, og at det kjem inn lærekontraktar til godkjenning utan at bedrifta er godkjent, eller samstundes med at bedrifta søker om godkjenning. Dette blir fanga opp, og alle som blei intervju understrekte at det ikkje er mogleg å godkjenne ein lærekontrakt eller opplæringskontrakt før bedrifta er formelt godkjent som lærebedrift.

Det går fram både gjennom intervju og skriftleg dokumentasjon at fylkeskommunen legg stor vekt på informasjon og kursing i samband med godkjenning av lærebedrifter. Godkjenning er i stor grad bygd på eigenerklæring frå bedriftene om at dei oppfyller krava, og på informasjons- og kursverksemd.

På bakgrunn av framlagt dokumentasjon og intervju vurderer Fylkesmannen det slik at fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter.

Innhentar fylkeskommunen fagleg vurdering frå yrkesopplæringsnemnda, eller frå den som har fått delegert den faglege vurderinga?

Yrkesopplæringsnemnda har delegert ansvaret til fylkesrådmannen. Det er lagt fram dokument med gyldig delegeringsvedtak til fylkesrådmannen etter opplæringslova § 12-4 siste ledd. Fylkesrådmannen har - etter retningslinjer vedtekne av yrkesopplæringsnemnda - fullmakt til å gjera den faglege vurderinga av bedrifter om godkjenning og tap av godkjenning, jf. §§ 4-8, andre ledd og 12-4, andre ledd. Dette er delegert vidare til seksjon for fagopplæring som i praksis gjer den faglege vurderinga. Yrkesopplæringsnemnda blir halde orientert via detaljert liste over nye, godkjente lærebedrifter til kvart møte i nemnda.

Fylkesmannen finn det dokumentert at det ligg føre ein gyldig delegering frå yrkesopplæringsnemnda til fylkesrådmannen om å gjere den faglege vurderinga i samband med godkjenning av lærebedrifter. Det blei i intervjuet vist til fleire døme der fylkeskommunen gjer konkrete faglege vurderingar der det er nødvendig. Fylkesmannen finn det derfor dokumentert at fylkeskommunen oppfyller kravet om å gjere faglege vurderingar i samband med godkjenning.

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor)?

I søknadsskjema om godkjenning som lærebedrift må verksemda opplyse om organisasjonsnummer. Dette blir så kontrollert mot firmaoppføringa i Brønnøysundregisteret. Dersom bedrifta opplyser at den er medlem i eit opplæringskontor, skal samarbeidsavtalen ligge ved. I døme på søknader som Fylkesmannen har mottatt blir det stadfesta at bedrifta opplyser om dette. Det går vidare fram av prosedyren for godkjenning av lærebedrifter at saksbehandlar skal kontrollere at desse opplysningane er med. Dette blei også stadfesta gjennom intervjuet.

Fylkesmannen legg derfor til grunn at fylkeskommunen oppfyller kravet om å kontrollere at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at ho kan gi opplæring i samsvar med læreplanen?

Kontrollerer fylkeskommunen at lærlingane skal delta i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen?

I søknaden om godkjenning som lærebedrift må dagleg leiar og fagleg leiar stadfeste at bedrifta har slik aktivitet, produksjon og utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. I rettleiinga til søknaden blir det vist til at dersom bedrifta ikkje har tilstrekkeleg aktivitet og utstyr, kan bedrifta inngå samarbeid med andre bedrifter om opplæringa. Ein samarbeidsavtale må då liggje ved.

I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen hovudsakleg støttar seg på eigenerklæring frå bedrifta samt informasjon og rettleiing eller lokal kunnskap om bedrifta. Det gjekk vidare fram i intervjuet at det ikkje er nokon fast rutine for å sjekke om opplysningane stemmer.

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei fleste lærebedrifter blir godkjent ut frå eigenvurderinga til bedrifta i søknadsskjemaet. Vidare skriv fylkeskommunen at i tvilstilfelle om ei bedrift skal få godkjenning, innhentar fylkeskommunen råd frå yrkesutvala. I Hordaland er i hovudsak prøvenemndene nytta som yrkesutval. Det er lagt fram ein mal for brev om bedriftsbesøk som yrkesutvala kan nytte i samband med søknad om godkjenning av lærebedrift. Det er også utarbeidd eit rapportskjema som yrkesutvalet skal fylla ut og levere til seksjon for fagopplæring etter besøket med ei tilråding om bedrifta skal godkjennast eller ikkje.

Gjennom intervjuet kom det fram at yrkesutvala sjeldan blir brukt ved godkjenning, men det kan skje dersom det er ei ny bedrift eller eit nytt fag, eller dersom ein er i tvil om

bedrifta oppfyller krava. Det blei vist til eitt tilfelle der fylkeskommunen avslo søknad på bakgrunn av uttale frå eit yrkesutval. Det blei også sagt at yrkesutvala blir kopla inn i for liten grad.

Det blei peika på fleire årsaker til at utvala blir lite brukt. Fylkeskommunen får ikkje alltid eit eintydig svar på den faglege vurderinga frå yrkesutvala. Det er stor slitasje på prøvenemndene, arbeidet tar mykje tid og det er vanskeleg å rekruttere gode medlemmar. Vidare kom det fram at det kan vere vanskeleg å gjere ei fagleg vurdering sjølv om ein kjenner godt til læreplanen, og det kan også vere vanskeleg på grunn av habilitet og konkurranse sidan medlemmene i yrkesutvala er i same bransje som bedrifta som søker om godkjenning.

I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen sjeldan bruker bedriftsbesøk i godkjenningsprosessen, men har ofte dialog på e-post og telefon. Det blei også sagt at i den grad ein reiser ut, så er det først og fremst det formelle knytt til lov og regelverk som fylkeskommunen kan kontrollere.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at lærlingane deltar i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket?

Kontrollerer fylkeskommunen at fagleg leiar er fagleg kvalifisert?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at opplysningar om fagleg leiar må vere med i søknaden om godkjenning som lærebedrift. Fagleg leiar må godkjennast sjølvstendig ut frå fagleg bakgrunn. Dersom bedrifta vil skifte fagleg leiar, må bedrifta søkje om det. Fylkeskommunen har utarbeidd eit endringsskjema for lærebedrifter, og her går det fram at bedrifta må opplyse om ny fagleg leiar og sende inn dokumentasjon på kompetansen til den nye faglege leiaren.

I malen for søknad om godkjenning står det at dokumentasjon på fagleg leiar må vere vedlagt søknaden. I rettleiinga til søknaden skriv fylkeskommunen: «Lærebedrifta må ha fagleg leiar med ansvar for og tilsyn med opplæringa. Krav til fagleg leiar er relevant fag- eller sveinebrev, Meisterbrev i faget, adekvat høgare utdanning i faget, adekvat fagleg utdanning innan den delen av fagområdet inn under læreplanen som skal gå føre seg i bedrifta. I nye fag eller i spesielle høve kan lang og allsidig praksis godkjennast, minimum 6 år. Fagleg leiar sine kvalifikasjonar må dokumenterast. (Kopi av greidd fag- / sveineprøve e.l.)»

I intervjuet gjekk det fram at dei formelle kompetansekrava til fagleg leiar var godt kjent, og at det blei kontrollert at fagleg leiar oppfylte krava. Det blei vidare vist til at alle faglege leiarar skal gjennomføre eit kurs innan eitt år. Kurset inneheld mellom anna tema som intern opplæringsplan, halvårsvurdering og oppfølgingssamtalen. Det gjekk også fram at dei aller fleste gjennomfører kurset.

Fylkesmannen finn det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at fagleg leiar er fagleg kvalifisert.

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane?

I eigenvurderinga svarer fylkeskommunen nei på spørsmålet og skriv følgjande: «Fagleg leiar har det overordna ansvaret for opplæringa, og kan legge dette opp internt slik det passar best for bedrift/lærling.»

Intervjua stadfesta at fylkeskommunen ikkje har oversyn over kven som er instruktørar eller om dei er fagleg kvalifiserte. Kvalitetssikringa av instruktørane er overlate til fagleg leiar. I intervju med seksjonsleiar for fagopplæring blei det uttrykt at dette kan vere eit svakt punkt i systemet, og at fylkeskommunen burde ha registrert kven som er instruktørar, då dei har ei svært viktig rolle i opplæringa.

Fylkesmannen finn etter dette at fylkeskommunen ikkje i tilstrekkeleg grad kontrollerer at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane.

Kontrollerer fylkeskommunen at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som slår fast kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at Hordaland har mange opplæringskontor, men ingen godkjente opplæringsringar. Vedtektene til opplæringskontora må leggest ved søknaden om godkjenning. Samarbeidsavtale mellom opplæringskontor og bedrift må også leggest ved. Desse dokumenta regulerer ansvarstilhøva for opplæringa, men har sjeldan detaljar om læreplanmål.

I rettleiinga til søknad om godkjenning av lærebedrift går det fram at dersom ei bedrift har inngått samarbeid med andre bedrifter om opplæringa, så må samarbeidsavtalen liggje vedlagt søknaden. Det er også utarbeidd ein prosedyre for godkjenning av opplæringskontor. Her går det i pkt. 3.1.3 fram kva dokument som skal følgje ved søknaden, mellom anna samarbeidsavtale.

Fylkesmannen har fått tilsendt døme på avtalar, men dei innsendte avtalane gir ikkje informasjon om kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring.

I intervjua kom det fram at kvar medlemsbedrift i opplæringskontora i Hordaland hovudsakleg dekkjer heile opplæringa, og det er sjeldan at medlemsbedrifter deler på opplæringa. Det blei stadfesta i fleire intervju at i dei tilfelle der ei medlemsbedrift ikkje dekkjer alle læreplanmåla, blir det laga ein avtale der det blir spesifisert kva område i læreplanen kvar bedrift har ansvar for.

Fylkesmannen finn det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som slår fast kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring i dei tilfella der det er aktuelt.

4.1.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter.

Fylkeskommunen gjer ei fagleg vurdering i samband med søknad om godkjenning. Dette er delegert frå yrkesopplæringsnemnda til fylkesrådmannen.

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen.

Fylkeskommunen kontrollerer at lærlingane deltar i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som ser til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket.

Fylkeskommunen kontrollerer at fagleg leiar er fagleg kvalifisert.

Fylkeskommunen kontrollerer ikkje at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksiskandidatane og lære kandidatane.

Fylkeskommunen kontrollerer at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring.

4.2 Tap av godkjenning

4.2.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen kan trekkje tilbake godkjenninga som lærebedrift dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava gitt i opplæringslova med forskrifter, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5. Saker om tap av godkjenning skal leggjast fram for yrkesopplæringsnemnda, og fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga til nemnda, jf. opplæringslova § 4-8 andre ledd. Yrkesopplæringsnemnda kan delegere den faglege vurderinga av lærebedrifta til fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 12-4 siste ledd.

Fylkeskommunen har ein rett, men ikkje ei plikt til å trekkje tilbake godkjenninga dersom lærebedrifta ikkje oppfyller krava i regelverket. Fylkeskommunen kan velgje andre verkemiddel enn tap av godkjenning, så lenge desse verkemidla sikrar at lærebedrifta snarast mogleg oppfyller dei nødvendige krava i regelverket. Fylkeskommunen må i så fall sikre at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava og som ikkje blir fråtatt godkjenninga, får nødvendig oppfølging og rettleiing.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift.

4.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift?

Hentar fylkeskommunen inn ei fagleg vurdering frå yrkesopplæringsnemnda, eller frå det organet som har fått delegert den faglege vurderinga, før det blir gjort endeleg vedtak om tap av godkjenning?

Den faglege vurderinga i saker om tap av godkjenning er delegert til fylkesrådmannen, jf. pkt. 4.1.2.

Fylkeskommunen skriv i eigenvurderinga at den ikkje har gjort vedtak om tap av godkjenning dei siste åra. I dei tilfella der det har oppstått tilhøve av alvorleg karakter i lærebedrifter, har fylkeskommunen funne ulike løysingar på dette gjennom dialog.

I møte i yrkesopplæringsnemnda 29. mars 2011 blei det vedteke å be seksjon for fagopplæring om å utarbeide kriteria som skal leggest til grunn for å ta frå ei lærebedrift godkjenning. Seksjon for fagopplæring utarbeidde deretter dokumentet «Kriterier og prosedyrar i samband med tap av godkjenning som lærebedrift/opplæringskontor». Med prosedyrane følgjer det to vedlegg som gir døme på kva fylkeskommunen må vurdere når lærebedrifter ikkje følgjer opp og står i fare for å miste godkjenninga, og korleis fylkeskommunen skal gå fram i slike saker. Fylkesmannen har i tillegg mottatt ein brevmal for vedtak om tap av godkjenning.

Intervjua viste at det var ulik kjennskap til prosedyrane. Det blei vist til at dette er ein omfattande prosess der ein går i dialog med bedrifta, og at denne prosessen kan vare svært lenge. Det blei også sagt at i enkelte tilfelle varte denne prosessen for lenge. Ingen av dei som blei intervjua kjente til at det hadde blitt gjort vedtak om tap av godkjenning, men det blei vist til eitt tilfelle der ein sette i gang prosessen mot eit opplæringskontor. Kontoret valte å avvikle seg sjølv før ein gjorde vedtak om tap av godkjenning.

På spørsmål om kva som skal til for å setje i gang ein slik prosess, blei det mellom anna nemnt tilbakemeldingar frå lærlingar om løn, arbeidsforhold og mobbing og trakassering. Det blei også vist til indikatorar som hyppig heving av lærekontraktar, dårleg resultat på fagprøven, at bedrifta ikkje lager intern plan for opplæringa eller at ein ikkje gjennomfører pålagte samtalar med lærlingane eller lære kandidatane. I fleire intervju blei det vist til at ein ofte var avhengig av at lærlingar meldte frå.

I intervju med seksjonsleiar for fagopplæring blei det uttrykt at retningslinene og prosedyrane blir brukt, men at det skjer veldig sjeldan. Ein konsekvens av å setje i gang dialog rundt tap av godkjenning kan vere at bedrifta trekkjer seg som lærebedrift med dei følgene det kan ha for lærlingane. Det blei også vist til at fylkeskommunen i enkelte tilfelle held tilbake godkjenning av nye lærekontraktar framfor å setje i gang ein prosess om tap av godkjenning.

I intervju kom det fram ein ikkje kjente til om yrkesopplæringsnemnda blei koplå inn i saker om tap av godkjenning.

Fylkesmannen har fått tilsendt eit døme på varsel om vedtak om tap av godkjenning datert 21.04.2016. Av varselet går det fram at prosessen blei starta over eit år tidlegare gjennom dialogmøte og bedriftsbesøk. Det går og fram av varselet at i perioden frå 2008

og fram til 2016 har det vore teikna 14 lærekontraktar med bedrifta. Av desse har ein lærling bestått fagprøva, og 12 lærlingar har heva lærekontrakt med bedrifta.

Fylkesmannen kan ikkje sjå at fylkeskommunen i denne saka har følgd sine egne retningsliner i skrivet «Kriterier og prosedyrar i samband med tap av godkjenning som lærebedrift/opplæringskontor». I følgje dette skrivet skal det gå maksimalt 14 veker frå avviksrapport blir sendt til bedrifta til det skal sendast varsel om tap av godkjenning.

I same skriv står det også at saka i dette tilfelle skal fremjast for yrkesopplæringsnemnda. Det er ikkje lagt fram dokumentasjon på at dette har skjedd.

Fylkesmannen ser at fylkeskommunen har skriftlege rutinar for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen har skriftlege kriterier for kva som skal liggje til grunn for å gjere ei fagleg vurdering før det eventuelt blir gjort eit endeleg vedtak om tap av godkjenning.

I praksis synest det likevel uavklart kva som skal liggje til grunn for at fylkeskommunen startar ein prosess om tap av godkjenning for bedrifter som ikkje følgjer lovkrava. Vidare synest det uavklart kor lang tid det skal gå frå avvika blir kjent for fylkeskommunen til fylkeskommunen skal sende varsel om tap av godkjenning. Fylkesmannen finn derfor at rutinane ikkje er innarbeidd i organisasjonen.

4.2.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har rutinar for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift, men rutinane er ikkje innarbeidd i organisasjonen.

4.3 Saksbehandling

4.3.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal følgje framgangsmåten for enkeltvedtak i forvaltningslova når den avgjer ein søknad om godkjenning eller trekkjer tilbake godkjenninga til ei lærebedrift, jf. forvaltningslova § 2 bokstav b.

Før det blir fatta enkeltvedtak, skal fylkeskommunen varsle partar som ikkje allereie ved søknad eller på annan måte har uttalt seg i saka, jf. forvaltningslova § 16 første ledd. Eit slikt førehandsvarsel kan unnlatast når ei bedrift har søkt om godkjenning som lærebedrift. Dersom fylkeskommunen vurderer å trekkje tilbake godkjenninga til ei lærebedrift, og lærebedrifta ikkje allereie har uttalt seg i saka, skal fylkeskommunen varsle lærebedrifta før den fattar vedtaket.

Eit førehandsvarsel skal gjere greie for kva saka gjeld og elles innehalde informasjon som er påkravd for at parten kan ivareta interessene sine. Varselet må opplyse om dei faktiske forholda som ligg til grunn for avgjerda og det rettslege grunnlaget for det varsla vedtaket. Hovudregelen er at førehandsvarselet skal vere skriftleg.

Enkeltvedtaket skal som hovudregel vere skriftleg, jf. forvaltningslova § 23. Vidare skal enkeltvedtak grunngjevast, og grunngjevinga skal som hovudregel gjevast samtidig med at vedtaket blir gjort, jf. forvaltningslova § 24. Dersom fylkeskommunen godkjenner ein søknad om godkjenning som lærebedrift, og det ikkje er grunn til å tru at nokon av

partane vil være misnøgd med vedtaket, kan fylkeskommunen la vere å gi samtidig grunnngjeving.

Dersom fylkeskommunen avslår ein søknad om godkjenning som lærebedrift, eller trekkjer tilbake godkjenninga for ei lærebedrift, skal enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket innehalde ei grunnngjeving. I grunnngjevinga skal fylkeskommunen vise til dei reglane som vedtaket byggjer på og kva faktiske forhold som er lagt til grunn for avgjerda. Dersom fylkeskommunen har utøvd eit forvaltningsmessig skjønn, bør den også nemne dei hovudomsyna som har vore avgjerande for skjønnsutøvinga.

Enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket skal opplyse om klagerett, klagefrist, klageorgan og at klagen skal sendast til fylkeskommunen, jf. forvaltningslova § 27 tredje ledd. Det er også eit krav om at enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket skal innehalde informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka, jf. forvaltningslova §§ 18 flg. Forvaltningslova § 27 tredje ledd skil ikkje mellom positive og negative vedtak, og lova må derfor vere slik å forstå at alle enkeltvedtak (eller meldinga om vedtaket) skal gi desse opplysningane.

Vedtaket om tilbaketrekking av godkjenning, skal også opplyse om høve til å be om at gjennomføringa av vedtaket blir utsett etter forvaltningslova § 42.

4.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Hordaland fylkeskommune har sendt inn diverse malar for brev «Varsel om mogleg tilbaketrekking av godkjenning», «Godkjenning som lærebedrift», «Avslag på søknad om godkjenning» og «Vedtaket om tap av godkjenning».

Fylkesmannen bad 27. september om å få innsendt fem enkeltvedtak om godkjenning, fem enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning og fem enkeltvedtak om tap av godkjenning, med førehandsvarsel.

Hordaland fylkeskommune sendte inn fem enkeltvedtak om godkjenning, tre avslag på søknad om godkjenning, to retur av søknad om godkjenning og eit varsel om mogeleg tilbaketrekking av godkjenning.

Har fylkeskommunen innarbeidde rutinar som varetar krava i forvaltningslova?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei har rutinar og brevmalar samla i ei «kvalitetsbok».

Rutine for godkjenning av lærebedrift, rutine for godkjenning av opplæringskontor, retningslinjer for tap av godkjenning som lærebedrift og diverse brevmalar er sendt inn.

Intervjua stadfesta at rutineane og malane for dei ulike breva var kjent og blei brukt.

Førehandsvarsel

-Blir det sendt førehandsvarsel til lærebedrifter som ikkje allereie har uttalt seg i saka, før det blir gjort enkeltvedtak om tap av godkjenning?

-Blir det i førehandsvarselet gjort greie for kva saka gjeld?

-Inneheld førehandsvarselet opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket?

Fylkeskommunen viser i eigenvurderinga til brevmal «Varsel om at godkjenninga som lærebedrift blir vurdert». Det er også sendt inn eit førehandsvarsel datert 21. april 2016.

Det blei stadfesta i intervjuet at det ikkje var sendt ut fleire førehandsvarsel dei siste åra.

I det innsendte førehandsvarselet blir det gjort greie for kva saka gjeld. Det innsendte førehandsvarselet inneheld også opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket.

Blir avgjerder om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning og tap av godkjenning gjort skriftleg?

I eigenvurderinga svarar fylkeskommunen at dei nyttar brev på alle desse områda. Dette blei stadfesta i intervjuet og gjennom skriftleg dokumentasjon.

Inneheld enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning ei grunngeving der det blir vist til

a) *Heimelen for enkeltvedtaket?*

b) *Kvifor søkjaren ikkje oppfyller vilkåra for godkjenning?*

Fylkeskommunen skriv i eigenvurderinga at dette blir gjort og viser i sitt svar til brevmal «Avslag på søknad om godkjenning som lærebedrift» og «Skjema for klage».

Fylkeskommunen har sendt inn tre avslag på søknad om godkjenning og to retur av søknad om godkjenning. Alle desse dokumenta inneheldt ei forklaring på kvifor ikkje søkjaren oppfyller vilkåra for godkjenning.

I følge fylkeskommunen sin eigen rutine for godkjenning av bedrift står det i pkt 3.1.4: «Dersom feil/ manglar: Registrer søknaden i VIGO «under behandling». Send brev med orientering om feil/manglar. Frist for innlevering av manglande opplysningar/retting av feil skal setjast til 3 veker. Brev med søknad i retur om ikkje dok. kjem inn».

I dei to innsendte dokumenta «Retur av søknad om godkjenning som lærebedrift» står det at søknaden blir returnert fordi bedrifta ikkje oppfyller kravet om fagleg leiar. Vidare står det: «Til slutt må det leggjast til at Hordaland Fylkeskommune treng fleire lærebedrifter og fagopplæringskontoret ønskjer bedrifta di med på laget. Vi ønskjer derfor at dykk søker godkjenning som lærebedrift på ny.»

Fylkesmannen ser at desse to dokumenta i realiteten er avslag på søknad om godkjenning, og at det derfor også skulle vore opplyst om heimelen for vedtaket. Fylkesmannen finn derfor at avslag på søknad om godkjenning ikkje er i samsvar med lovkrava i to tilfelle.

Tap av godkjenning

Inneheld enkeltvedtak om tap av godkjenning ei grunngeving der det blir vist til

a) *Heimelen for enkeltvedtaket?*

b) *Kvifor det er grunnlag for tap av godkjenninga?*

c) *Kva omsyn det er lagt vekt på?*

Inneheld enkeltvedtak (eller underretninga om enkeltvedtaket) om tap av godkjenning informasjon om retten til å be om utsett iverksetjing etter forvaltningslova § 42?

Hordaland fylkeskommune viser i eigenvurderinga til brevmal «Vedtak om tap av godkjenning» og skriv at fylkeskommunen ikkje har fatta noko enkeltvedtak om tap av godkjenning. Dette blei stadfesta i intervjuet.

Spørsmåla om sakshandsaminga knytt til vedtak om tap av godkjenning er difor ikkje relevante i dette tilsynet med Hordaland fylkeskommune.

Inneheld enkeltvedtak (eller underretninga om enkeltvedtaket) om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning eller tap av godkjenning informasjon om

- a) *Klagerett?*
- b) *Klagefrist?*
- c) *Klageinstans?*
- d) *At klagen skal sendast til fylkeskommunen?*
- e) *Informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka?*

I dei tre innsendt enkeltvedtaka om avslag på godkjenning står det at bedrifta har klagerett, og det blir vist til eit vedlagt skjema. Fylkesmannen har ikkje fått ferdig utfylt skjema knytt til desse tre vedtaka.

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei nytter vedlegg 15, «Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak». Dei skriv vidare at seksjon for fagopplæring då fyller ut opplysningar i felt 1-4, forvaltningsorgan, mottakar, dato og klageinstans.

I dei fem innsendte enkeltvedtaka om godkjenning blir det ikkje opplyst om klagerett, klagefrist, klageinstans, at klagen skal sendast til fylkeskommunen eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

Fylkesmannen har også forvaltningstilsyn på andre områder. I den oppdaterte malen for tilsynet «Forvaltningskompetanse – avgjerder om særskild tilrettelegging» blir det presisert frå Utdanningsdirektoratet: «Det er eit krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om dei formelle forholda som gjeld dersom eleven eller foreldra vil klage, jf. forvaltningslova § 27. Kravet gjeld ikkje dersom søkjaren har fått alt han har søkt om. Nærmare reglar for saksbehandling ved klage går fram av forvaltningslova § 27-32».

Fylkesmannen legg denne tolkinga av forvaltningslova til grunn i også dette tilsynet.

I dei to innsendte «Retur av søknad» blir det ikkje opplyst om klagerett, klagefrist, klageinstans, at klagen skal sendast til fylkeskommunen eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka. Fylkesmannen finn derfor at avslag på søknad om godkjenning ikkje er i samsvar med lovkrava i desse to tilfella.

4.3.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har innarbeidde rutinar som varetar krava i forvaltningslova.

Fylkeskommunen sender førehandsvarsel til lærebedrifter som ikkje allereie har uttalt seg i saka, før det blir gjort enkeltvedtak om tap av godkjenning. Førehandsvarselet gjer greie for kva saka gjeld og inneheldt opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket.

Fylkeskommunen sine avgjerder om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning og tap av godkjenning blir gjort skriftleg.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning inneheldt ei grunngjeving der det blir vist til kvifor søkjaren ikkje oppfyller vilkåra for godkjenning, men det blir ikkje alltid opplyst om heimelen for enkeltvedtaket.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om godkjenning oppfyller krava i forvaltningslova, § 27 tredje ledd.

To av fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning opplyser ikkje om klagerett, klagefrist, klageinstans eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

5. Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter

5.1 Oppfølging og rettleiing

5.1.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal rettleie og følgje opp lærebedriftene, samt kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å bli godkjent, jf. opplæringslova § 4-8. Fylkeskommunen kan ikkje delegere dette til lærebedrifta, inkludert opplæringskontor godkjent som lærebedrift.

Fylkeskommunen må kartleggje behova til lærebedriftene for oppfølging og rettleiing. For at kartlegginga skal vere forsvarleg, må fylkeskommunen bruke informasjon frå ulike kjelder, som til dømes lærebedriftundersøkinga, lærlingundersøkinga, den årlege rapporteringa til fylkeskommunen, samtalar med lærlingar eller lære kandidatlar eller bedriftsbesøk.

Vidare må fylkeskommunen vurdere behova for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga, og gjennomføre oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet. Fylkeskommunen må også sikre at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava, og som ikkje er fråtatt godkjenninga, får oppfølging og rettleiing.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

5.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedrifter?

I intervjuet kom det fram at kursverksemda er eit viktig element i kvalitetssystemet til fylkeskommunen. Det blei vist til at å delta på kurs er obligatorisk for bedrifta, i realiteten ofte fagleg leiar, til informasjonsmøte før godkjenning og dagskurset som fagleg leiar må gjennomføre innan eit år. Kursa er også opne for instruktørar.

I eigenvurderingsskjemaet opplyser fylkeskommunen at målsettinga i handlingsplanen for 2017 er å besøke 100 lærebedrifter og ha dialogmøte med 35 opplæringskontor.

I intervjuet blei det opplyst at fylkeskommunen har dialogmøte med omtrent 35 opplæringskontor kvart einaste år. I 2015 og 2016 besøkte fagopplæringskontoret ca. 100 lærebedrifter kvart år, men det er færre i 2017.

Det kom fram i intervjuet at fylkeskommunen etter ein forvaltningsrevisjon for nokre år sidan utarbeidde ei risikovurdering for prioritering av bedriftsbesøka. Til grunn for denne vurderinga låg statistikk som viste heving av lærekontraktar og ikkje bestått fag- og sveineprøve. I tillegg blei besøk av nye lærebedrifter prioritert. I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen ikkje har hatt ressursar til å følgje opp denne risikovurderinga i år, og ein har ikkje klart å besøke alle bedriftene som var sett opp på lista over prioriterte.

Fylkeskommunen har lagt fram ein skriftleg prosedyre for bedriftsbesøk datert 5. januar 2015. Fylkeskommunen har og lagt fram dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk». Det går fram av prosedyren at fylkeskommunen i forkant skal sjekke hevingar av kontraktar og talet på stryk. Det går ikkje fram av prosedyrane om ein legg resultat frå andre undersøkingar til grunn, som til dømes lærlingundersøkinga eller lærebedriftundersøkinga. I etterkant av besøka skal fylkeskommunen sende tilbakemelding på e-post til bedrifta. Det er utarbeidd ein mal for slik tilbakemelding.

Av dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk» går det fram at bedrifta må leggje fram følgjande dokumentasjon på møtet:

1. Dokumentasjon på at verksemda har eit internt kvalitetssikringssystem som skal sikre at lærlingen eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med opplæringslova med forskrift (jf. opplæringslova § 4-7).
2. Plan for intern opplæring (jf. opplæringslova § 4-4).
3. Dokumentasjon på halvårssamtale og kven som gjennomfører disse (jf. forskrift til opplæringslova § 3-13).
4. Dokumentasjon på korleis lærling er delaktig i eigenvurderinga (jf. forskrift til opplæringslova § 3-12).

Det går vidare fram av dokumentet at tema for besøket er internkontroll i bedrifta, eigenvurdering til lærling og/eller lærekandidat, halvårsvurderingar for lærling og lærekandidat. Det er egne samtalar med lærlingane og/eller lærekandidatane.

Fylkeskommunen har også lagt fram ein mal for agenda med møte med opplæringskontora, og tre døme på agenda for dialogmøte med tre ulike opplæringskontor samt tre døme på referat frå dei same møta. Agendaen er mellom anna:

- Statistikk, nye lærekontraktar, fag/sveineprøver og hevingar.
- Lærlingundersøkinga med fokus på mobbing og dokumentasjon.
- Kvalitetsarbeidet i opplæringa
- Fagopplæringa er fundamentet i trepartssamarbeid
- Opplæringskontora si rolle

I tillegg er det sett av tid til saker som opplæringskontoret ønskjer å ta opp.

Kartlegg fylkeskommunen lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing?

Fylkeskommunen kartlegg lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing gjennom bruk av statistikk som til dømes heving av lærekontraktar og bestått på fag- og sveineprøva, gjennom bedriftsbesøk, kontakt med opplæringskontora og yrkesopplæringsnemnda. Dette kom fram i intervjuet.

Vidare viser fylkeskommunen i eigenvurderingsskjemaet til den årlege nasjonale lærebedriftundersøkinga, som gir opplysningar om enkeltbedrifter, og til lærlingundersøkinga. Tidlegare var årsrapportering obligatorisk i VIGO, men no er lærebedriftundersøkinga og lærlingundersøkinga einaste form for rapportering, i tillegg til økonomisk rapportering. Det blei opplyst at lærebedriftundersøkinga har låg deltaking, sist år var svarprosenten rundt 54.

I intervjuet kom det fram at det er svært ulikt i kva grad seksjon for fagopplæring bruker tal frå dei nasjonale undersøkingane eller tal frå prøvenemndene for å kartleggje. Mellom

anna blei det sagt at data frå dei nasjonale undersøkingane ikkje blei brukt i bedriftsbesøk, berre i samband med dialogmøta med opplæringskontora. Det blei også sagt at saksbehandlarar manglar opplæring i å nytte seg av desse undersøkingane.

Seksjon for fagopplæring får mange meldingar direkte frå lærlingar og bedrifter, men det kom fram i intervju at ein er uroa over at det er informasjon ein går glipp av. Dette kan til dømes vere om bedrifta oppfyller lovkrava, lærlingane og lærekandidatane sitt behov i kvardagen, bruk av intern plan og halvårsvurdering. Det blei uttrykt at seksjon for fagopplæring burde hatt meir informasjon om dette.

Vurderer fylkeskommunen lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga?

Gjennomfører fylkeskommunen oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet?

I eigenvurderinga svarer fylkeskommunen delvis nei på spørsmålet om den vurderer lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga. Her viser dei til at svarprosenten på lærebedriftundersøkinga har vore låg. Fylkeskommunen arbeider med å få svarprosenten opp og få på plass betre rutinar for oppfølging av bedriftene på dette området.

Fylkeskommunen skriv vidare at oppfølgings- og rettleiingstiltak blir gjennomført der ein fangar opp behov, men at dei må betre både systematikk i kartlegging av behovet og rutinar for gjennomføring av oppfølgingstiltak.

Sikrar fylkeskommunen at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava og som ikkje blir fråtekne godkjenninga, får oppfølging og rettleiing?

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til prosedyrane «Oppfølging av bedrifter og opplæringskontor – tap av godkjenning som opplæringsbedrift». Denne er omtalt tidlegare i rapporten i pkt. 4.2.

I intervju kom det fram at seksjon for fagopplæring har plukka ut enkelte bransjar for tettare oppfølging basert på tilbakemeldingar frå lærlingar. Seksjon for fagopplæring har tatt kontakt med laug eller bransjeorganisasjonar, som har vore positive til det, men det kan vere vanskeleg å få enkeltbedriftene til å følgje opp. Dette gjeld ofte bedrifter som står utanfor opplæringskontora.

I intervju blei det sagt at det kunne gå for lang tid før ein sender formelt varsel til ei bedrift, men som oftast er ein telefon nok til at bedrifta retter opp manglane i dei fleste tilfella. Det er sjeldan det ikkje går med dialog.

Vidare kom det fram at det ofte er lærlingar som vender seg til fagopplæringskontoret, men det kan også vere bedrifter som ønskjer å heve ei lærekontrakt. Lærlingar er av og til redde for å ta opp problem med bedrifta, men i slike tilfelle tek seksjon for fagopplæring kontakt med bedrifta og reiser på besøk.

Ut frå den dokumentasjonen som er lagt fram vurderer Fylkesmannen det slik at fylkeskommunen har gode og innarbeidde rutinar for bedriftsbesøk og besøk til opplæringskontor. Vidare har fylkeskommunen gode rutinar for informasjon til lærebedrifter om lov og regelverk og opplæring av faglege leiarar. Fylkesmannen finn vidare at fylkeskommunen til ein viss grad kartlegg bedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing. Dette skjer særleg gjennom besøk til opplæringskontora og også til ein del

enkeltbedrifter. Men Fylkesmannen kan ikkje sjå at kartlegginga blir gjennomført systematisk og omfattar alle bedriftene. Til dømes er det berre litt over halvparten av lærebedriftene som rapporterer til fylkeskommunen gjennom lærebedriftundersøkinga.

Det er dokumentert at tal frå lærlingundersøkinga og anna statistikk frå til dømes fagprøvene og heving av kontraktar blir systematisk gjennomgått og brukt i oppfølgings- og rettleiingsarbeidet overfor opplæringskontora, men dette blir ikkje gjort tilsvarende for alle lærebedriftene. Dette blir også stadfesta gjennom eigenvurderinga til fylkeskommunen da den viser til at ein må forbetre både systematikken i kartlegging av behovet og rutinane for gjennomføring av tiltak.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen gjennom kartlegginga ikkje i tilstrekkeleg grad fangar opp behova ute i bedriftene, og dermed blir gjennomføring av oppfølgings- og rettleiingstiltak ikkje godt nok varetatt. Fylkeskommunen har derfor ikkje ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av alle lærebedriftene.

5.1.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedriftene som er i samsvar med lovkrava.

Fylkeskommunen kartlegg ikkje lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing i tilstrekkeleg grad.

Fylkeskommunen vurderer ikkje i tilstrekkeleg grad lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga og gjennomfører dermed ikkje oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet.

5.2 Utarbeiding av interne planar for opplæringa

5.2.1 Rettslege krav

Lærebedrifta pliktar å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten kan nå måla i den fastsette læreplanen, jf. opplæringslova § 4-4. Dersom lærekandidaten har krav på spesialundervisning etter opplæringslova kapittel 5, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan, jf. § 5-5 første leddet.

Lærebedrifta skal utvikle ein intern plan for opplæringa, for å sikre at lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekandidaten får ei opplæring som tilfredsstillar krava i læreplanen, eventuelt den individuelle opplæringsplanen. I fall delar av opplæringa skal bli gitt av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket. Dersom fylkeskommunen avdekkar at ei lærebedrift ikkje utviklar slike planar eller at planane ikkje oppfyller krava i læreplanverket, må fylkeskommunen setje i verk tiltak. Fylkeskommunen kan sikre dette gjennom f. eks. instruks, rapportering, innhenting av dokumentasjon og stikkprøvekontrollar.

5.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket?

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til obligatorisk opplæring av alle faglege leiarar. Arbeid med intern plan, halvårsvurdering og kvalitetssikring er eit hovudtema på kurset. Alle faglege leiarar får dermed tilgang til informasjon og malar om intern plan og vurderingssamtalar. Fylkeskommunen viser til vedlagt dokumentasjon med vedtak i opplærings- og helseutvalet av program for obligatorisk opplæring av nye lærebedrifter:

1. Obligatorisk informasjonsmøte for bedrifter som ikkje er medlem i opplæringskontor før dei blir godkjende som lærebedrift

2. Obligatorisk kurs for alle faglege leiarar i løpet av første året etter at bedrifta er godkjent

3 Obligatorisk kurs for alle nye fagleiarar eller instruktørar som ikkje har gjennomført instruksjonskurs tidlegare

Oppfølging av at bedriftene verkeleg tar i bruk intern plan skjer i dei tilfella fylkeskommunen har kontakt med bedrifter.

I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen ikkje kontrollerer at alle bedrifter har utarbeidd ein intern opplæringsplan. Intern plan er tema på alle bedriftsbesøk. Dersom det blir avdekket at bedrifta ikkje har intern plan, får bedrifta frist på 2-3 veker med å sende inn planen. Dersom planen ikkje blir sendt inn, blir det purra, men det skjer sjeldan.

Det blei også stadfesta i intervjuet at fylkeskommunen har utarbeidd malar for intern plan i kvart lærefag, og at alle faglege leiarar får med seg denne malen etter at dei har gjennomført det obligatoriske kurset. Melding frå lærlingar eller lærebedriftundersøkinga er andre måtar som avdekket at bedrifta ikkje har utarbeidd intern plan. Av og til tar bedrifter sjølv kontakt for å få hjelp til å utarbeide ein plan. Manglande planar kan også oppdagast ved heving av lærekontraktar og gjennom tilbakemelding frå prøvenemndene.

Gjennom intervjuet kom det og fram at fylkeskommunen har rutinar for innhenting av planane til lære kandidatane i og med at dei skal godkjennast av fylkeskommunen.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen har rutinar for å sikre at bedrifter utarbeider interne planar for opplæringa. Dette skjer særleg gjennom opplæring av faglege leiarar og informasjon til bedrifta i samband med søknad om godkjenning. Fylkesmannen finn det vidare dokumentert at fylkeskommunen set i verk tiltak når ein avdekket at ei lærebedrift ikkje utviklar slike planar eller at planane ikkje oppfyller krava i læreplanverket.

5.2.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket.

5.3 Halvårsvurdering

5.3.1 Rettslege krav

Lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatane har minst éin gong kvart halvår rett til ein samtale med instruktøren om utviklinga si i forhold til kompetansemåla i faga, jf. forskrift til opplæringslova § 3-11 tredje ledd og § 3-14.

Halvårsvurderinga er utan karakter og skal beskrive kompetansen til lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten i forhold til kompetansemåla i læreplanverket. Ho skal også gi rettleiing om korleis lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten kan auke kompetansen sin i faget. Instruktøren gjennomfører halvårsvurderinga utan karakter, jf. § 3-14.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurderinga. Dersom fylkeskommunen avdekker at ei lærebedrift ikkje gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med lova, skal fylkeskommunen iverksette tiltak. Døme på måtar å sikre dette er instruks, rapportering og innhenting av dokumentasjon.

5.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med forskrifta § 3-14?

Fylkeskommunen skriv at halvårsvurdering er eit tema på den obligatoriske opplæringa av alle faglege leiarar. Dei som gjennomfører kurset får tilgang til mal for vurderingssamtale. Halvårsvurdering for lærlingar og lærekandidatar er også tema på dei årlege dialogmøta med dei 50 største opplæringskontora og lærebedriftene.

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til at lærlingundersøkinga og lærebedriftundersøkinga har spørsmål om dette.

Fylkeskommunen har sendt inn «Mal for gjennomføring av besøk i bedrift», »Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk» og «Agenda for dialogmøte med opplæringskontor». Det blei stadfesta i intervju at desse var kjente og blei brukt.

I intervju kom det fram at fylkeskommunen meiner at lærebedriftene stort sett har gode rutinar for halvårsvurderinga. Gjennom dialogmøte og bedriftsbesøk ser dei at opplæringskontora og dei fleste bedriftene har gode system for å sikre interne planer og halvårsvurdering.

Gjennom resultata på lærlingundersøkinga ser fylkeskommunen at fleire lærlingar svarer at dei ikkje har fått halvårsvurdering. Fylkeskommunen skal i år i forkant av lærlingundersøkinga ha ei samling for opplæringskontora og dei største lærebedriftene. Formålet er å sjå på spørsmåla, diskutera formålet med desse og unngå mistydingar.

Det kom fram i intervju at ein ved bedriftsbesøk har avdekket at lærlingar ikkje hadde fått halvårsvurdering. Fylkeskommunen set då inn tiltak som informasjon og rettleiing til lærebedrifta. Nokon gonger kan det til dømes vere naudsynt å forklara skilnaden mellom ein medarbeidarsamtale og ei halvårsvurdering.

Etter eit bedriftsbesøk der det blir avdekket manglande halvårsvurdering, blei det kravd dokumentasjon på gjennomført halvårsvurdering i etterkant. Det kom fram i intervju, og det står også i rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen har rutinar for å sikre at bedrifter gjennomfører halvårsvurderingar. Dette skjer særleg gjennom opplæring av faglege leiarar og informasjon til bedrifta i samband med søknad om godkjenning. Fylkesmannen finn det vidare dokumentert at fylkeskommunen set i verk tiltak når ein avdekket at ei lærebedrift ikkje gjennomfører halvårsvurdering.

5.3.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med forskrifta.

5.4 Intern kvalitetssikring hos lærebedrifter

5.4.1 Rettslege krav

Lærebedrifta skal ha intern kvalitetssikring, slik at lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med lova og forskrifter, jf. opplæringslova § 4-7 første ledd. Ein eller fleire representantar for arbeidstakarane skal saman med den eller dei faglege leiarane jamleg sjå til at lærebedrifta følgjer pliktene etter opplæringslova med forskrift.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring. Dersom fylkeskommunen avdekker at ei lærebedrift ikkje har eit slikt system eller systemet ikkje er i samsvar med lova, skal fylkeskommunen setje i verk tiltak. Dette kan til dømes sikrast ved instruks, rapportering, innhenting av dokumentasjon og stikkprøvekontrollar.

5.4.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring (internkontroll), slik at lærlingane og lærekandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter?

Fylkeskommunen har sendt inn fleire vedlegg for å dokumentera oppfølginga av lærebedriftene.

I dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk» går det fram at bedrifta må leggje fram dokumentasjon på at verksemda har eit internt kvalitetssikringssystem. Det vert ikkje spesifisert nærare kva dokumentasjon dette er.

«Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk» inneheldt ikkje sjekkpunkt knytt til lærebedriftene sine system for intern kvalitetssikring. I «Mal for gjennomføring av besøk i bedrift» under punktet Ta opp med læreverksemda står det at det skal vera ein dialog om intern kvalitetssikringsarbeid utan at dette er nærare spesifisert.

I «Agenda for dialogmøte med opplæringskontor» står det at punkt 3 på dagsorden er «Kvalitetsarbeidet i opplæringa», men heller ikkje her er det spesifisert kva dette punktet inneheld.

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til at intern kvalitetssikring er eit tema på den obligatoriske opplæringa av alle faglege leiarar. Det er også tema i lærebedriftundersøkinga.

I intervjuet med seksjonsleiar for fagopplæring kom det fram at bedrifta sitt system for intern kvalitetssikring stort sett blir sikra gjennom opplæring av fagleg leiar og dialogmøte med opplæringskontora. Dette blei stadfesta i dei andre intervjuja også.

Fylkesmannen ser at opplæringskontora og den enkelte lærebedrifta sitt system for intern kvalitetssikring ikkje blir etterspurd på same måte som internplan og halvårsvurdering. Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen ikkje har ein

innarbeidd rutine for å kartlegge og avdekke om bedriftene har system for intern kvalitetskontroll i samsvar med lovkrava og eventuelt setje i verk tiltak.

5.4.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring, slik at lærlingane og lærekandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter.

5.5 Rapportering til fylkeskommunen

5.5.1 Rettslege krav

Lærebedrifta skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar, jf. opplæringslova § 4-7 andre ledd. Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova. Dersom fylkeskommunen avdekker at kravet til rapportering ikkje er oppfylt, skal den setje i verk tiltak for å få praksis i samsvar med regelverket.

5.5.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene årleg rapporterer til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar?

Fylkeskommunen viser i eigenvurderinga til at lærebedriftundersøkinga blir gjennomført kvar haust.

I intervjuet kom det fram at den årlege rapporteringa til Hordaland fylkeskommune hovudsakleg er lærlingundersøkinga og lærebedriftundersøkinga.

Fylkeskommunen har arbeidd med å få opp svarprosenten på begge undersøkingane. Dette har ein lukkast med i større grad med lærlingundersøkinga enn lærebedriftundersøkinga. Det er opplæringskontora som har fått ansvaret for å få medlemsbedriftene til å delta i undersøkinga, og fylkeskommunen purrar opplæringskontora kvart år for å få auka deltaking. Som tidlegare nemnt er svarprosenten på lærebedriftundersøkinga sist år rundt 54.

I alle dei fem innsendte vedtaka om godkjenning som lærebedrift og i mal for dette vedtaket er årleg rapportering nemnt som eit eige punkt. Det står: *«Lærebedrifta skal på førespurnad årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar og lærekandidatar»*

Det kom fram i intervjuet at det ikkje blir gjort ein eigen førespurnad til lærebedriftene utover lærebedriftundersøkinga, og at det heller ikkje får nokon konsekvensar for lærebedriftene som ikkje svarer på denne.

Seksjonsleiar sa i intervjuet at han var kjent med at ein del andre fylkeskommunar har eigne årlege spørjeundersøkingar til lærebedriftene. Dette har også vore drøfta i Hordaland, men ein valte då å ikkje laga til ei eigen rapportering på sida av det nasjonale systemet.

Fylkesmannen vurderer at ei lærebedriftundersøking der nesten halvparten av lærebedriftene ikkje svarer, ikkje er tilstrekkeleg årleg rapportering.

5.5.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova.

Fylkeskommunen har ikkje sett i verk tiltak dersom dei har avdekkat at kravet til rapportering ikkje er oppfylt.

6. Frist for retting av regelverksbrot

Fylkesmannen har i kapitla 4 til og med 5 konstatert brot på regelverket. Fylkesmannen gjev dykk ein frist til å rette regelverksbrota, jf. kommunelova § 60 d.

Frist for retting er **2. mars 2018**. Før fristen må Hordaland fylkeskommune sende Fylkesmannen ei erklæring om at forholda er retta og ei utgreiing om korleis brota er retta.

Dersom de ikkje har retta regelverksbrota før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Eit pålegg om retting er eit vedtak som de kan klage på, jf. forvaltningslova kapittel VI.

Følgjande pålegg er aktuelle å vedta etter at rettefristen er over:

6.1 Godkjenning av lærebedrifter

Hordaland fylkeskommune må ha ein innarbeidd rutine for å sjå til at godkjenning av lærebedrifter skjer i samsvar med krava i pkt 4.1.

Behandling av søknader om godkjenning

Fylkeskommunen må kontrollere at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksiskandidatane og lære kandidatane.

Tap av godkjenning

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift.

Saksbehandling

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning skal innehalde heimelen for enkeltvedtaket.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning skal opplyse om klagerett, klagefrist, klageinstans og informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

6.2 Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter

Oppfølging og rettleiing

Hordaland fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedriftene som er i samsvar med lovkrava. I dette ligg det at fylkeskommunen må

- a) Kartleggje lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing

- b) Vurdere lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga og gjennomføre oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet.

Intern kvalitetssikring hos lærebedriftene

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring, slik at lærlingane og lære kandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter.

Rapportering til fylkeskommunen

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova.

Fylkeskommunen må setje i verk tiltak dersom den avdekkar at kravet til rapportering ikkje er oppfylt.

Fylkeskommunen har rett til innsyn i saksdokumenta, jf. forvaltningslova § 18.

Jon Fjeldstad

Tilsynsleiar

Grethe Fjeld

Seniorrådgjevar

Vedlegg 1: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgjande dokument inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

1. Eigenvurdering - Fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter
2. Rutine for godkjenning av lærebedrift
3. Fullmaktsskriv
4. Kopi av liste over godkjende lærebedrifter
5. Skjema for søknad om godkjenning som lærebedrift
6. Mal brev til Yrkesutval om bedriftsbesøk i samband med søknad om godkjenning
7. Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk
8. Mal for gjennomføring av besøk i bedrift
9. Agenda for dialogmøte med opplæringskontor 2017
10. Endringsskjema for lærebedrifter
11. Rutine for godkjenning av opplæringskontor
12. Retningslinjer for tap av godkjenning som lærebedrift
13. Brevmal varsel om mulig tilbaketrekking av godkjenning
14. Brevmal godkjenning som lærebedrift
15. Brevmal avslag på søknad om godkjenning
16. Skjema melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak
17. Brevmal vedtak om tap av godkjenning
18. Politisk sak om obligatorisk opplæring av faglege leiarar
19. Vedtak i OPHE i saka over
20. Politisk sak/vedtak om obligatorisk introduksjonskurs
21. Dagsorden for dialogmøter inkludert referat – 3 dømer
22. Samarbeidsavtale mellom opplæringskontor og bedrift – 3 dømer
23. Enkeltvedtak om godkjenning som lærebedrift – 5 vedtak
24. Enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning som lærebedrift - 3 vedtak
25. Retur av søknad om godkjenning som lærebedrift – 2 dømer
26. Førhandsvarsel om tap av godkjenning med vedlegg – 1 døme